

2. Павлов М. Особливості процесу цифровізації публічного управління в розвинутих країнах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 15. С. 140–144.

3. Куйбіда В., Карпенко О., Наместнік В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. *Вісник НАДУ при Президентіві України (Серія «Державне управління»)*. 2018. № 1. С. 5–10.

4. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020): Концептуальні засади (версія 1.0). URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

5. Алєв А. Цифровізація як механізм реалізації сервісної політики держави. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2019. Вип. 22. С. 125–129.

6. Реформа державного управління. *Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-derzhavnogo-upravlinnya>

7. Сімаков К., Валіна В., Лауніконіс В., Будовій М. Особливості державного управління в умовах цифрової трансформації України. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 1(63). С. 179–185.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-271-8-88>

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ВОЄННА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Шевчук О. М.

*доктор юридичних наук,
професор, професор кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Забезпечення воєнної безпеки України є найважливішим напрямом діяльності держави. 23 червня 2022 р. лідери 27 країн-членів ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. Статус кандидата офіційно запускає процес набуття Україною членства в ЄС. При інтеграції та вступі в Європейський союз, воєнна безпека України має надзвичайно важливе значення для всіх країн Європи, адже умовою євроінтеграції України є також безвізовий режим з країнами Шенгенської зони, тому військова та терористична загроза в Україні може бути загрозою для всієї Європи. Головною метою

Стратегії воєнної безпеки України є завчасно підготовлена та всебічно забезпечена всеохоплююча оборона України на засадах стримування, стійкості та взаємодії, що забезпечує воєнну безпеку, суверенітет і територіальну цілісність держави відповідно до Конституції України та в межах державного кордону України, сприяє інтеграції України в євроатлантичний безпековий простір та набуттю членства в НАТО, передбачає активну участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки [1]. Крім того, воєнна безпека є одним з видів національної безпеки, виокремлення якої зумовлено наявністю воєнних небезпек та загроз для України [2, с. 7-8]. Так, 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан, причиною чому стала військова агресія російської федерації проти України. Зокрема, продовження повномасштабного вторгнення російської федерації загрожує національній безпеці України та інших держав Балтійського і Чорноморського регіонів, та може спровокувати міжнародний збройний конфлікт у Європі. Це актуалізує тему дослідження щодо питання впливу воєнної безпеки України на розвиток громадянського суспільства, розкриття проблемних питань їх взаємодії, в тому числі і в умовах воєнного стану в Україні.

Окремих питанням громадянського суспільства або дослідженням окремих проблем регламентації забезпечення воєнної безпеки приділяли певну увагу в науковій літературі, зокрема, в напрямках наукового пошуку щодо виокремлення громадянського суспільства як суб'єкта впливу на воєнно-політичні рішення [3], воєнна безпека як чинник стабільності суспільства [4], проблеми та шляхи розбудови громадянського суспільства та правової держави [5], громадянське суспільства в забезпеченні національної безпеки [6] та інші. Однак питання місця й ролі громадянського суспільства в забезпеченні воєнної безпеки України, проблемних питань їх взаємодії, в умовах воєнного стану, не досліджувались з позицій адміністративно-правової тематики, що підкреслює новизну цієї публікації.

З точки зору В. М. Стратонова, воєнна безпека як безпека життєдіяльності суспільства й окремого громадянина є виключно внутрішнім питанням кожної держави, що вирішується через реалізацію зовнішньої функції захисту суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності державного кордону [7, с. 21]. Є точка зору вчених, що під воєнною безпекою слід розуміти «захищеність життєвоважливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави від чинників, які породжують небезпеки воєнного характеру для реалізації вказаних інтересів й за якої імовірність війни зводиться до мінімуму. Її прийнятний рівень може бути гарантованим за умов, коли відсутні спонукальні мотиви до застосування військової сили або коли нема необхідності у відновленні балансу сил» [8, с. 530]. Зокрема, Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021 затверджено Стратегію воєнної безпеки України, яке передбачає одне із положень, що задоволення потреб всеохоплюючої оборони України передбачає адаптивне до змін

безпекового середовища та збалансоване з можливостями держави використання людського капіталу, інформаційних, матеріальних, фінансових ресурсів України, їх підсилення ресурсами держав-партнерів. Громадяни України на військовій службі та службі у військовому резерві становлять найбільш цінний оборонний капітал держави [1].

З точки зору В.Я. Тація, «громадянським суспільством вважається, як правило, соціально неоднорідне, структуроване (стратифіковане) суспільство, що є відносно незалежним від держави. Основною рисою такого суспільства є те, що його члени – вільні і рівноправні люди, кожному з яких держава забезпечує юридичні можливості бути власником та брати активну і всебічну участь у політичному житті» [9, с. 88]. У науковій зарубіжній літературі громадянське суспільство зазвичай трактується як «область поза сім'єю, ринком та державою», що охоплює багатьох соціальних суб'єктів [10]. У Європейському Союзі термін «громадянське суспільство» включає в себе «всі недержавні, неприбуткові, безпартійні і ненасильницькі організації, через які люди об'єднуються задля досягнення спільних цілей та ідеалів, будь-то політичних, культурних, соціальних чи економічних». Профспілки та організації роботодавців, так звані соціальні партнери, складають «особливу категорію організацій громадянського суспільства [11].

Воєнна безпека України є однією із засадничих умов реалізації права українського народу на самовизначення, збереження держави Україна та забезпечення її сталого розвитку на основі найвищих цінностей демократії, верховенства права, свободи, гідності, безпеки і процвітання громадян усіх національностей [1]. Взаємозв'язок між стабільністю суспільства і воєнною безпекою має ієрархічний характер. Воєнна безпека особистості, суспільства і держави повинна забезпечуватися постійно [4, с. 125]. У Законі України «Про національну безпеку України» визначено, що воєнна безпека – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від воєнних загроз (п. 2 ст. 1) [12, с. 125]. Вплив воєнної безпеки на стан суспільства є багатогранним, який обумовлений: як конкретним характером і важливістю її значення для його життєздатності, так і складністю і масштабами інструменту забезпечення воєнної безпеки – підсистеми її забезпечення – що пронизує все суспільство і охоплює три рівні, а саме: (1) громадський (або субстанціональний), (2) державний (або концептуально-координаційний), (3) військовий (виконавчий) [4, с.129].

Отже, воєнна безпека є одним з видів національної безпеки України, виокремлення якої зумовлено наявністю воєнних небезпек та загроз для України. Воєнна безпека є результатом цілеспрямованої державної політики у підтриманні обороноздатності держави. В Україні створюється нова система воєнної безпеки із метою припинення повномасштабного вторгнення російської федерації яке почалось 24 лютого 2022 року та пов'язане із появою нових небезпек та загроз для України. Воєнна безпека

особистості, суспільства і держави повинна забезпечуватися на постійній основі. Повинна також бути впроваджена ефективна інтеграція системи суб'єктів забезпечення воєнної безпеки з громадянським суспільством. Це потрібно здійснювати шляхом реалізації правоосвітніх програм серед окремих груп населення, а також стимулювання фізичних і юридичних осіб, які добровільно беруть участь у заходах із забезпечення воєнної безпеки. Ефективна взаємодія громадянського суспільства в забезпеченні воєнної безпеки сприятиме інтеграції України в євроатлантичний безпековий простір та набуттю членства в НАТО, та передбачатиме активну участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.

Література:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#n9>
2. Мачинський О. Я., Соколов. А. А. Воєнна безпека України та вплив на неї геополітичних факторів. К.: НІСД, 1997. 163 с.
3. Деремо В. Громадянське суспільство як суб'єкт впливу на воєнно-політичні рішення. *Політичний менеджмент*. 2009. № 1(34). С. 72 – 78.
4. Ковалів М.В., Івах В. О. Воєнна безпека як чинник стабільності суспільства. *Наук. вісник Львівськ. держ. ун.-тету внут-ніх справ. Серія юридична*. 2015. Вип. 3. С. 124 –132 .
5. Колодій А.М. Громадянське суспільство та правова держава: проблеми та шляхи розбудови. *Право України*. 2010. № 7. С. 12 –17.
6. Слюсарчук І. Мітенко О. Роль громадянського суспільства в забезпеченні національної безпеки. *Підприємництво господарство і право*. 2021. № 2. С.194 – 200.
7. Стратонова В. М. Військові злочини: кримінально-правова, криміналістична та кримінологічна характеристика : колективна монографія / За заг. ред. В. М. Стратонова, Є. Л. Стрельцова. Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2015. 340 с.
8. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади). К.: НАДУ, 2012. 544 с.
9. Конституційне право України. за ред. В.Я. Тація, В.Ф. Погорілка, Ю.М. Тодики. Київ : Український центр правничих студій, 1999. 376 с.
10. The future role of civil society, Geneva: World Economic Forum”: http://www3.weforum.org/docs/WEF_FutureRoleCivilSociety_Report_2013.pdf (дата звернення: 03.10.2022).
11. EUISSS, European Commission, and UNU-CRIS (2010): The Role of Civil Society in Global Governance. URL: http://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/events-127-synthesis-report%20_en.pdf (дата звернення: 03.10.2022).
12. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 31. Ст. 241.